

MÉS ENLLÀ DEL BENEFICI

COM REFORMULAR EL PACTE VERD
EUROPEU PERQUÈ PROMOGUI EL
BENESTAR DE LES PERSONES



Aquest informe ha estat elaborat en el marc del projecte Citizens Observatory for Green Deal Financing.

**CITIZENS'
OBSERVATORY**
FOR GREEN DEAL FINANCING

**Counter
Balance** Challenging
Public
Investment
Banks

 **Eesti
Roheline
Liikumine**
Estonian Green Movement-FoE

 **Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

 **Za Zemiata**
Friends of the Earth Bulgaria

 **ReCommon**

 **ODG**
OBSERVATORI DEL DEUTE
EN LA GLOBALITZACIÓ

 **Green Liberty**

 **Polish
Green
Network**

 **CEE
Bankwatch
Network**

 **Co-funded by
the European Union**

Aquest informe ha estat elaborat en el marc del projecte de Citizens Observatory for Green Deal Financing. Finançat per la Unió Europea. Les opinions expressades només són responsabilitat de les autores i no reflecteixen necessàriament les de la Unió Europea o de l'Agència Executiva d'Educació i Cultura Europea. Ni la UE ni l'EACEA se'n responsabilitzen.

Supported by:

 **Federal Ministry
for Economic Affairs
and Climate Action**

 **European
Climate Initiative
EUKI**

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Aquest informe també ha estat elaborat en el marc del projecte 'Local Energy Transition Leaders for the Next Generation'. Aquest projecte és part de la [Iniciativa Europea del Clima \(EUKI\)](#) del Ministeri Federal alemany d'affers econòmics i acció climàtica (BMWK). Les opinions expressades només són responsabilitat de les autores i no reflecteixen necessàriament les del Ministeri Federal alemany d'affers econòmics i acció climàtica (BMWK).

Març 2024

Investigació i redacció:

Frank Vanaerschot
Counter Balance

Dan Thomson
CEE Bankwatch Network

Christophe Jost
CEE Bankwatch Network

Amb les contribucions de:

Bruna Cañada
ODG, Estat espanyol

Francesca Canali
ReCommon, Itàlia

Zsuzsanna Ujj
MTVSZ, Hongria

Iva Dimitrova
Za Zemiata, Bulgària

Krzysztof Mrozek
Polish Green Network, Polònia

Rafal Rykowski
Polish Green Network, Polònia

Valters Kinna
Green Liberty, Letònia

Alexandra Gerasimcikova
Counter Balance

Agraïments:

Revisió i correcció
Paul Creaney

Maquetació
Chiara Casati
Counter Balance

Suport
Gosia Zubowicz-Thull
CEE Bankwatch Network

Traducció
L'Apòstrof

RESUM EXECUTIU

Pocs mesos abans de les eleccions europees de 2024, encara no està clar com finançarà la UE la seva agenda climàtica. Quatre anys després que s'anunciés el Pacte Verd Europeu (PVE) i que la UE gairebé doblés el seu pressupost amb la creació del fons Next Generation EU de 800.000 milions d'euros per ajudar els estats membres a respondre als efectes econòmics de la pandèmia, l'agenda mediambiental i de recuperació a Europa està amenaçada. Això passa mentre les crisis del clima i la biodiversitat esdevenen cada cop més urgents.

Per una banda, els forts interessos econòmics estan utilitzant el seu poder de pressió per frenar el Pacte Verd Europeu. Per l'altra, el suport públic a l'agenda mediambiental actual no és prou fort per protegir-la. Tot i que gairebé tothom està d'acord que el Pacte Verd Europeu ha de ser just, l'opinió pública no creu que les solucions sostenibles de les actuals agendes polítiques d'energia, transport, habitatge i ocupació siguin assequibles i accessibles per a tothom. Abordar la crisi del cost de la vida és crucial per enfortir el suport a l'agenda climàtica, atès que les llars de renda baixa i mitjana gasten fins al 80% dels seus ingressos en serveis essencials com l'habitatge, l'energia i l'alimentació. Aquests serveis també són sectors primordials que necessiten una transformació estructural per descarbonitzar i protegir el medi ambient. Finalment, cal més voluntat política per mobilitzar la gran quantitat d'inversió pública necessària per a una transformació justa que combini la protecció del medi ambient amb la protecció dels drets socials i l'accés als serveis essencials. Això és bàsic tenint en compte que el pressupost de la UE es reduirà gairebé a la meitat degut a la finalització dels fons Next Generation EU en una situació de statu quo.

Per evitar una caiguda tan dràstica de la capacitat d'inversió pública de la UE cal establir clarament les prioritats i generar confiança entre la ciutadania, mostrant-li com aquesta inversió pot millorar la seva vida quotidiana i protegir el planeta. Cal un finançament públic quantios de la UE, atès que els reptes generats per les diverses crisis que estem afrontant són massa grans, fins i tot perquè els grans estats membres puguin fer-hi front per si sols. Tanmateix, la nostra anàlisi mostra que els instruments principals de la UE que financen el Pacte Verd Europeu i la recuperació —el Mecanisme de Recuperació i Resiliència (MRR), InvestEU, el Banc Europeu d'Inversions (BEI) i el Mecanisme per a una Transició Justa— revelen importants deficiències en les prioritats estratègiques i l'aplicació del Pacte Verd Europeu.

L'estratègia d'inversió de la UE se centra massa a donar suport a la innovació tecnològica i la competitivitat, en lloc de transformar el model econòmic en si mateix. No aconsegueix combinar la satisfacció de les necessitats bàsiques amb la limitació del consum d'energia i recursos. Les inversions verdes en el marc de l'MRR i executades pel BEI i altres bancs públics en el marc de l'InvestEU afavoreixen sovint grans projectes d'infraestructures o innovacions tecnològiques d'empreses que ja són rendibles i que no són eficaces a l'hora de reduir les emissions o tenen un important impacte mediambiental negatiu a dins i fora de la UE. S'inverteix massa poc en solucions mediambientals que no poden ser rendibles a curt

termini, però que proporcionen ajuda immediata a les persones i financen el que és essencial per a la nostra supervivència i benestar a llarg termini.

En concret, InvestEU i el BEI tenen una estratègia basada en atraure inversors privats, cosa que fa que empreses i entitats financeres privades que ja són rendibles rebin una gran part del finançament públic. El BEI i altres bancs públics sí que utilitzen algunes garanties d'InvestEU per finançar projectes de desenvolupament de nous habitatges socials energèticament eficients, transport públic ecològic o projectes d'energies renovables gestionats per les administracions locals. Però en general, la falta d'interès pel risc del BEI i el seu costum d'obtenir grans beneficis, malgrat tenir un mandat sense ànim de lucre, vol dir que no maximitza el seu potencial per posar suficient finançament a disposició de projectes que tenen una viabilitat econòmica a llarg termini i grans beneficis socials i mediambientals.

L'MRR és un gran pas endavant en el finançament de la transició ecològica, ja que proporciona un important recurs financer als estats membres per invertir en mesures ecològiques que es necessiten amb urgència. No obstant això, tot i que en teoria l'MRR ha arribat a la meitat del termini, les seves credencials ecològiques no es reflecteixen en el progrés del compliment de les fites i els objectius, dels quals només s'ha assolit el 18%.

L'aplicació de mesures a escala nacional està resultant ser més lenta i difícil de l'esperat, i alguns estats membres tenen dificultats per aplicar-les dins del brevíssim termini de l'MRR, per al qual tots els fons s'han d'haver desemborsat abans del 2026.

En particular, les mesures ecològiques s'enfronten a problemes d'aplicació a Europa Central i a Europa de l'Est. Per exemple, a Bulgària, només s'han aplicat un 2% de les mesures ecològiques. A Letònia, els beneficiaris finals només han rebut el 2,3% dels fons.

La naturalesa flexible de l'MRR, que permet als estats membres revisar els seus plans, és una eina útil per adaptar-se a les circumstàncies polítiques i econòmiques canviants. Tanmateix, aquestes revisions s'han fet sobretot en detriment de l'ambició verda, que o bé ha estat eliminada completament o s'ha reduït significativament.

A causa d'aquest estricte termini de 2026, preocupa que els esforços per accelerar l'aplicació de l'MRR puguin comprometre la qualitat de les mesures. A Polònia, algunes inversions verdes importants segueixen en perill. Mentre que el capítol REPowerEU va augmentar de 139 a 200 el nombre objectiu d'una convocatòria de propostes ja existent per a comunitats energètiques, el programa s'enfronta a dificultats per aconseguir fins i tot el seu objectiu inicial, i no està clar com es complirà en el primer trimestre de 2025.

Aquest any, tant InvestEU com el BEI han assolit els seus objectius d'aprovació de garanties i préstecs per al finançament de la lluita contra el canvi climàtic. Tanmateix, quan mirem darrere de les xifres, apareixen diversos obstacles per contribuir a la transformació justa. Alguns projectes tenen un impacte mediambiental negatiu, com ara la planta de giga bateries de Northvolt a Suècia, que va rebre gairebé 1.000 milions d'euros en ajudes, o alguns dels

grans projectes d'energies renovables a Espanya. El BEI també té un mal historial a l'hora de proporcionar avaluacions d'impacte ambiental i social de qualitat i oportunes dels projectes que té previst finançar, i segueix finançant empreses i institucions financeres altament contaminants.

Finalment, els recursos dedicats al Mecanisme per a una Transició Justa són insuficients per fer front a l'impacte social i econòmic del PVE i la crisi del cost de la vida. Són ínfims en comparació amb les quantitats destinades a donar suport a la competitivitat, només se centren en regions molt dependents dels combustibles fòssils i els instruments financers del PVE s'estan desplegant molt a poc a poc. Mentre que el BEI va finançar 4500 milions d'euros en projectes InvestEU el 2023, només es van destinar 60 milions d'euros a projectes per a una Transició Justa. Es van prestar 300 milions d'euros en el marc de l'Instrument de Préstec al Sector Públic, i un dels tres projectes finançats va ser una estació d'esquí.

Construir una agenda climàtica més forta a Europa requereix proporcionar suficient capacitat d'inversió pública dins i entre els estats membres, i dur a terme una transformació justa que posi els diners públics on la natura i les persones més ho necessiten. Els fons públics de la UE han de finançar mesures que protegeixin de manera eficaç el medi ambient i millorin la vida de les persones, especialment proporcionant serveis públics essencials ecològics assequibles com ara l'habitatge, l'energia i el transport per a tothom i aplicant condicions estrictes al finançament públic de les empreses. Sense restringir els fons públics disponibles per a les regions de Transició Justa —que actualment només cobreixen zones afectades per la transició verda—, el concepte hauria d'ampliar-se per crear una estratègia global que ofereixi solucions a les llars de renda baixa i mitjana arreu d'Europa. El finançament del PVE ha de ser més democràtic: les persones, la societat civil i també les administracions locals han de tenir un accés adequat a la informació, els mecanismes i recursos per poder participar de manera significativa en la definició i el disseny dels plans per dur a terme una transformació justa a la seva regió.

Recomanacions

Un nou Mecanisme de Recuperació i Resiliència (MRR) més ecològic, més social i planificat democràticament:

Una transformació justa només es pot finançar continuant la inversió pública a gran escala de la UE iniciada pel fons Next Generation EU. Les institucions de la UE i els estats membres han de començar a reflexionar amb prou antelació — molt abans que finalitzi l'MRR — sobre les inversions necessàries per dur a terme una transformació justa, per tal d'evitar un dèficit de finançament i garantir la disponibilitat de recursos suficients. És necessari fer un seguiment del MRR, però s'ha de reformar per donar més prioritat als serveis essencials i a les inversions socials, augmentar l'ambició ecològica, abordar el desenvolupament regional desigual, proporcionar normes clares per a la participació pública i la transparència, augmentar la supervisió dels estats membres i proporcionar recursos i assistència suficients per planificar les inversions.

InvestEU4people – Garanties pressupostàries de la UE per a la cooperació pública-pública:

Las garantías del presupuesto de la UE i els préstecs dels bancs públics amb condicions favorables poden desenvolupar un paper important a l'hora de crear més capacitat d'inversió per dur a terme una transformació justa. Això es pot fer utilitzant les garanties de la UE i el finançament del BEI i altres bancs públics de la UE, nacionals o regionals, per orientar el finançament de projectes i programes que prestin serveis essencials i tinguin una viabilitat econòmica a llarg termini. Per aconseguir-ho, s'haurien de prendre les mesures següents: crear un nou Mecanisme per a una Transformació Justa que proporcioni fons específics per a serveis essencials respectuosos amb el medi ambient, de qualitat i assequibles; donar prioritat a la cooperació pública-pública entre institucions financeres públiques europees, nacionals i regionals, i les autoritats locals; augmentar els préstecs del BEI i donar prioritat als serveis públics; i millorar els criteris climàtics i mediambientals dels bancs per a projectes i promotors.

Foto: Philippe Huguen



ESPANYA



Seguiment de l'aplicació del Pla de Recuperació d'Espanya

El 6 de juny de 2023, el Consell de Ministres del govern espanyol va aprovar el document final de l'addenda del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència d'Espanya per a la seva presentació a la Comissió Europea.¹ Es tracta del document per poder desplegar la segona fase del pla – amb la incorporació del capítol REPowerEU – i mobilitzar la part restant dels fons Next Generation EU assignats a Espanya, inclosos els fons addicionals REPowerEU.

El 2 d'octubre de 2023, l'addenda espanyola va ser aprovada per la Comissió Europea i el 17 d'octubre la decisió va ser ratificada pel Consell d'Assumptes Econòmics i Financers.

Fins ara, Espanya ha rebut tres pagaments del Mecanisme de Recuperació i Resiliència (MRR) que sumen un total de 37.040 milions d'euros. I el 20 de desembre de 2023, Espanya va sol·licitar el desemborsament del quart pagament, de 10.020 milions d'euros.²

Amb l'aprovació de l'addenda, el govern volia «reforçar els projectes estratègics (PERTE) i especialment l'autonomia estratègica d'Espanya i la UE en l'àmbit de l'energia i els sectors agroalimentari, industrial, tecnològic i digital».³

Els recursos totals assignats als Projectes Estratègics de Recuperació i Transformació Econòmica (PERTE) durant la primera fase del pla van ascendir a 14.200 milions d'euros. Amb la implementació de l'addenda (les transferències addicionals, els préstecs i els 2.640 milions d'euros de REPowerEU que aniran a parar al PERTE d'Energies Renovables), a finals de 2023, els dotze PERTE comptaran amb una inversió pública de 41.180 milions d'euros. Els beneficiaris principals seran el PERTE de microelectrònica i semiconductors (PERTE CHIP), amb 12.250 milions d'euros; el PERTE d'energies renovables, hidrogen renovable i emmagatzematge (PERTE ERHA), amb 10.797 milions d'euros; i el PERTE del vehicle elèctric i connectat (PERTE VEC), amb 4.120 milions d'euros.

Per una banda, la Confederació Espanyola d'Organitzacions Empresarials (CEOE) considera en el seu cinquè informe de seguiment dels fons⁴, publicat el setembre de 2023, que «la figura del PERTE s'ha de potenciar com a instrument clau per a la col·laboració i negociació pública-privada».

Per la seva part, el mateix IV Informe d'execució del pla de recuperació⁵ elaborat pel govern espanyol assenyala que en relació amb les ajudes de PERTE VEC per a la modernització de la cadena de valor

1 Govern d'Espanya (02/10/2023). [¿Qué es la adenda al Plan de Recuperación? Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia.](#)

2 Govern d'Espanya (20/12/2023). [El Gobierno de España solicita el cuarto desembolso del Plan de Recuperación por valor de 10.021 millones de euros.](#)

3 Govern d'Espanya (desembre 2023). [IV Informe de Ejecución del Plan de Recuperación.](#)

4 Oficina de proyectos europeos (setembre 2023). [Informe de seguimiento dels Fons Next Generation a l'Estat espanyol.](#) Confederación Española de Organizaciones Empresariales - CEOE.

5 Govern d'Espanya (desembre 2023). [Pla de recuperació, transformació i resiliència. IV informe d'execució del pla de recuperació.](#)



de l'automoció, les multinacionals de l'automòbil presents a Espanya han estat les beneficiàries principals del sector privat. Així mateix, entre els grans beneficiaris dels fons, també destaquen les grans empreses participants en el PERTE d'hidrogen renovable.

Per altra banda, algunes anàlisis feministes⁶ assenyalen que els PERTE proposen una transició i recuperació que, lluny d'assumir la urgència de reaccionar davant la crisi ecosocial, reforça el conflicte capital-vida. En lloc de centrar-se a promoure la planificació democràtica amb una perspectiva de justícia global que prioritzi els sectors que són realment essencials per a la vida, el reconeixement dels drets col·lectius i la construcció dels espais col·lectius per a la resolució de la vida en comú invertint la tendència privatitzadora, s'han basat en la promoció del creixement sense tenir en compte els límits biofísics del planeta, la modernització tecnològica i la digitalització, i apostant per escales globals, sense visibilitzar les desigualtats i els conflictes que s'amaguen darrere de les cadenes de valor i de subministrament globals.

Tanmateix, com afirma el mateix govern espanyol, «tot i que els PERTE són els projectes més visibles i emblemàtics, que articulen les inversions en tot el territori per aconseguir un efecte tractor sobre l'economia», no han estat els únics programes d'inversió.

Distribució de subvencions i licitacions resoltes

Fins al novembre de 2023, l'Administració General de l'Estat i les comunitats autònomes han canalitzat 33.600 milions d'euros en forma de licitacions i subvencions.

S'estima que el 83% de les subvencions i les licitacions resoltes fins al novembre de 2023 han estat canalitzades per l'Administració General de l'Estat, mentre que només el 17% han estat executades per les comunitats autònomes.⁷

Pel que fa als agents destinataris de les convocatòries per a les subvencions i licitacions resoltes el setembre de 2023, el sector empresarial n'ha estat el beneficiari principal, en rebre més de 13.900

⁶ Bayas et al. (octubre de 2022). [Com la inversió pública soscava la transició ecofeminista. Informe ODG](#). XXK, ODG, Omal, ESF.

⁷ Govern d'Espanya (setembre de 2023). [Addenda. Segona fase del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència del Regne d'Espanya](#).

milions d'euros, que representen el 46% del total. El segueixen les entitats locals, que reben més de 7.100 milions d'euros, és a dir, el 24% del total.

Aquesta segona xifra podria ser positiva, atès que les autoritats locals són les que estan en el territori i suposadament el coneixen millor. El problema, però, és que el sistema de gestió ha estat centralitzat⁸ i la majoria de les convocatòries de propostes s'han dissenyat des de dalt, per la qual cosa les autoritats locals han hagut de redactar els projectes en funció dels programes disponibles. A més, els temps per elaborar i executar els projectes són molt ajustats. Això impedeix clarament que les autoritats locals puguin elaborar projectes basats en necessitats específiques, planificar pensant a mitjà i llarg termini i avançar cap a transicions ecosocials justes i adaptades a cada territori.

Tot i que el 70% dels municipis espanyols han rebut fons del Pla de Recuperació, alguns ajuntaments es troben entre els 100 beneficiaris principals. Entre ells, destaquen l'Ajuntament de Madrid i l'Empresa Municipal de Transports de Madrid, que en total han rebut més de 229 milions d'euros, seguits dels ajuntaments de Saragossa, Alacant, Valladolid, Múrcia, Bilbao, Vigo i Màlaga, juntament amb l'empresa gestora del transport públic de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Segons la secció del Mecanisme de Recuperació i Resiliència de la pàgina web de la Comissió Europea, un 40% del pla espanyol donarà suport als objectius climàtics i un 26% fomentarà la transició digital.⁹ Però segons un article¹⁰ basat en un estudi¹¹ publicat el setembre de 2023 sobre a quines empreses i sectors estan arribant els fons Next Generation EU (NGEU), el totxo (és a dir, el sector de la construcció) s'està emportant dos de cada cinc euros dels NGEU que han posat en marxa el govern central i les comunitats autònomes. A més, el sector de serveis n'és el més beneficiat, i dins d'aquest sector destaca la informació i la comunicació i el comerç. L'estudi també assenyala que les grans empreses han absorbit la major part de les ajudes concedides.

Els 100 majors perceptors dels fons

Per millorar la transparència, el 27 de febrer de 2023 es va modificar un Reglament de la UE que obliga els estats membres a publicar dues vegades l'any els 100 beneficiaris finals principals dels fons MRR al seu país.¹²

Després de diverses peticions de Brussel·les,^{13,14} el govern espanyol va publicar finalment, l'1 de desembre de 2023, la llista dels 100 beneficiaris finals principals dels fons Next Generation EU: en conjunt, aquests han rebut uns 5.100 milions d'euros, cosa que representa el 14% del total rebut per Espanya.

⁸ Garriga, Jordi (8 d'octubre de 2023). [Com gastem els Next Generation?](#) L'Economic.

⁹ Comissió Europea. [Pla de recuperació i resiliència de l'Estat espanyol \(Comissió Europea\)](#).

¹⁰ Bayona, Eduardo (08/10/2023). [El ladrillo se lleva dos de cada cinco euros de los fondos de recuperación de la UE](#). Público.

¹¹ Maudos, Joaquín (setembre de 2023). [A quines empreses i sectors estan arribant els fons next generation?](#) Funcas.

¹² Parlament Europeu (maig de 2025). [Governança i revisió del mecanisme de Recuperació i Resiliència](#). Next Generation EU (NGEU) delivery - Governance.

¹³ The Corner (14 de juliol de 2023). [Brussel·les exigeix a Espanya que publiqui la llista dels 100 majors beneficiaris dels fons de la UE, 14 països ja ho han fet](#).

¹⁴ Montes, Lidia (13/11/2023). [El economista: Brussel·les demana a Espanya publicar "el més aviat possible" els 100 majors beneficiaris dels fons Next Generation EU](#). elEconomista.es

Entre els 100 beneficiaris principals, el 39% són empreses privades; el 30%, entitats locals; el 23%, entitats públiques; el 3%, ministeris; el 3%, cambres de comerç i fundacions; l'1%, centres de recerca; i l'1%, comunitats autònomes.

Pel que fa als sectors predominants entre els beneficiaris principals, la majoria dels projectes estan relacionats amb la mobilitat: infraestructures ferroviàries, alta velocitat i ferrocarril convencional, mobilitat sostenible a les zones urbanes i la cadena de valor industrial del vehicle elèctric i connectat. ADIF-Alta Velocidad, per exemple, que és una entitat pública empresarial dependent del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana que construeix i gestiona les línies ferroviàries d'alta velocitat, n'ha estat la beneficiària principal, en rebre un total de 1.600 milions d'euros. Renfe Mercancías, dedicada a la prestació de serveis de transport de mercaderies, també figura entre els beneficiaris principals, en rebre 15 milions d'euros. D'altra banda, entre els beneficiaris principals també destaquen grans empreses automobilístiques, com ara Mercedes-Benz (55,15 milions d'euros), Renault (11,08 milions d'euros), Volkswagen (5,82 milions d'euros) o Seat (3,43 milions d'euros).

Cas pràctic: hidrogen renovable a la costa de Tarragona

Un altre gran protagonista dels fons en el cas d'Espanya ha estat l'hidrogen verd. *El full de ruta de l'hidrogen renovable i la seva integració sectorial* és un dels 31 components agrupats en les deu polítiques palanca del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència. Segons el web del Pla de Recuperació,¹⁵ «aquest component pretén posicionar Espanya com a referent tecnològic en la producció i l'ús de l'hidrogen renovable, creant cadenes de valor innovadores».

El full de ruta de l'hidrogen del Pla de Recuperació no és l'únic document que exemplifica l'aposta per l'hidrogen renovable. Com assenjala la recerca d'Ecologistes en Acció,¹⁶ l'actualització del Pla Nacional Integrat d'Energia i Clima (PNIEC) és també un exemple del sobredimensionament de l'hidrogen verd que s'està produint a Espanya i de com s'anteposen els interessos empresarials i els grans fons d'inversió internacionals a la urgència de dimensionar un sistema energètic renovable i sostenible a llarg termini.

I això no és una tendència només a Espanya. Com ja es va esmentar a l'informe No hi ha recuperació sense la ciutadania, a escala global, les grans empreses fòssils i energètiques estan apostant per l'hidrogen per fer la transició energètica. Però l'hidrogen verd també comporta impactes com ara el consum elevat d'energia i aigua, l'ocupació de terrenys agrícoles, les amenaces a la biodiversitat o les pèrdues durant el seu transport.

Un dels projectes que ha rebut finançament dels fons Next Generation EU, en aquest cas a través del programa H2 Pioneros, ha estat el d'Industrias Químicas del Óxido de Etileno (IQOXE) –juntament

¹⁵ Govern d'Espanya (10/07/2023). [Coneix les ajudes a l'impuls de l'hidrogen renovable](#). Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència.

¹⁶ Ecologistes en acció (13/09/2023). [L'actualització del PNIEC encara està lluny d'una transformació ràpida, justa i definitiva front a l'emergència climàtica](#).



Foto: Martin Adams

amb les empreses sòcies Enagás Renewable, Alter Enersun i Biotech. El pressupost total del projecte ascendeix a 32,3 milions d'euros i la quantitat pública rebuda és de 10,8 milions d'euros, dels quals 0,77 milions van destinats a Alter Enersun, 1,38 milions a Biotech, 4,17 milions a IQOXE, i 4,48 milions a Enagás Renewable.

Industrias Químicas del Óxido de Etileno (IQOXE) és una empresa petroquímica situada al Polígon Sud de la planta petroquímica de Tarragona que fabrica òxid d'etilè, un gas utilitzat per produir altres productes químics, com anticongelants. El projecte d'hidrogen renovable pretén descarbonitzar el procés industrial de producció d'òxid d'etilè – substituint el gas fòssil a les calderes existents – i la mobilitat d'IQOXE a Tarragona.¹⁷

Un altre projecte que rep una important quantitat de fons europeus, però en aquest cas a través del Fons d'Innovació, és T-HYNET: Tarragona Network Hydrogen.¹⁸ El projecte pretén construir a Tarragona un electrolitzador per produir hidrogen que aspira a convertir-se en el més gran d'Espanya.¹⁹ El projecte està liderat per Repsol, però també hi participen Enagás Renewable, IQOXE i Messer. La inversió total prevista és de 320 milions d'euros i la quantitat de diners públics rebuda per Repsol – empresa de l'IBEX35 – a través del Fons d'Innovació és de 62,5 milions d'euros.

Algunes àrees costaneres de Tarragona han estat durant molt de temps sacrificades per al creixement de la indústria química.²⁰ Un clar exemple és el cas d'IQOXE, que el 2020 va patir una gran explosió que va causar tres víctimes mortals.²¹ Ara, l'arribada de l'hidrogen verd és vista amb bons ulls per la majoria de la població, ja que, almenys, l'aire serà una mica menys gris. Però, és la indústria petroquímica realment un sector essencial a finançar per aconseguir una transició ecosocial justa?

Cal destacar també la forta dependència del territori al sector petroquímic per la generació de llocs de treball – amb salaris més elevats que en d'altres sectors – i també per les inversions que les empreses fan en els municipis i que contribueixen a la construcció de pavellons esportius o oferint

¹⁷ Asociación Española del Hidrógeno. [Cens de projectes d'hidrogen](#).

¹⁸ Comissió Europea. [HYNET: TARRAGONA NETWORK HYDROGEN](#). Fons d'Innovació.

¹⁹ Ledo, Sara (13/07/2023). [Repsol oté 63 milions d'euros de fons europeus per produir hidrogen a Tarragona](#). El Periódico.

²⁰ Ecologistes de Catalunya (2/06/2003). [Al·legacions al Pla Director urbanístic de les activitats industrials i turístiques del Camp de Tarragona](#). Ecologistes en Acció.

²¹ Anguera de Sojo, Iva (05/02/2023). [IQOXE, sense canvis tres anys després de la gran explosió](#). El independiente.

beques de formació professional. De la mateixa manera, hi ha col·laboracions entre empreses i universitats, com és el cas de Repsol i la Universitat Rovira i Virgili.

Les projeccions de futur es fan a la costa de Tarragona. L'última notícia és que el 25 de novembre de 2023, el Ministeri de Transició Ecològica i el Repte Demogràfic van concedir un permís d'investigació a Repsol per explorar el subsol a la recerca d'un lloc on emmagatzemar CO₂; a 40 quilòmetres de la costa i dos quilòmetres sota terra, s'estudiarà si es pot emmagatzemar el diòxid de carboni de les plantes petroquímiques.²²

I així, les costes de Tarragona estan deixant de ser espais naturals per a la vida per convertir-se en extensions de polígons industrials que disten molt dels escenaris desitjables de transicions ecològiques justes.

22 Blanquez, Antoni (18/12/2023). [Repsol sondeja el subsòl marí de Tarragona a la recerca d'un lloc per emmagatzemar CO₂](#). Enginyers Tarragona.

Foto: Frantzou Fleurine



CITIZENS' OBSERVATORY FOR GREEN DEAL FINANCING

L'Observatori Ciutadà pel Finançament del Pacte Verd (Citizens' Observatory for Green Deal Financing) advoca a escala nacional i també de la UE per una major transparència i una distribució justa dels fons de la UE.

L'observatori pretén promoure les veus de les comunitats locals en set Estats membres a través d'una sèrie de tallers, actes públics, webinars, taules rodones, informes i altres activitats.

Més informació a: bankwatch.org/citizens-observatory

La versió completa de l'informe es pot consultar en anglès a:
bankwatch.org/citizens-observatory#beyondprofit